

have filllet til denne Lov, da de staae i noie Forbindelse med hinanden.

Formanden: Ja, hvis Ingen optager disse Endringsforslag, ville de jo saaledes kunne bortfalde. (Dphold); de ere bortfaldne.

Spandet: Hensigten med det Endringsforslag, som jeg i Forbindelse med en Anden æret Rigsdagsmand har tilladt mig at stille til § 1, skulde være at borttrydde en Betænkelse ved Lovforslaget, naar det uforandret blev Lov. Fæstebondestanden og dens Benner vente nemlig, at der snart vil udkomme en Lov, hvorved det vil gjøres muligt for enhver Fæster, som ønsker det, at blive Selveier, men den Foranstaltning synes let at kunne vanskeliggjøres ved nærværende Lov. Hvorledes det skal blive muligt for Fæstebonden paa Allodialgodser eller de Godser, der ikke ere Lehn eller Fideicommissar at blive Selveier, er det vanskeligt at indsee, derimod synes det at være lettere paa Lehnsgodser, Fideicommissgodser og offentlige Stifters Godser; thi der har Regjeringen større Magt, og blandt Andet kan det, uden at Noget fornærmes derved, bestemmes, at Kjøbsummen eller den største Deel deraf skal blive indstaaende i Bøndergodset, naar det sælges, da Lehnbesidderen eller Fideicommissbesidderen eller den offentlige Stiftelse ikke har Andet deraf eller skal have Andet deraf end en vis aarlig Indtægt. Men, naar det nu tillades Lehnbesidderne eller Stamhuusbesidderne at sælge Bøndergodset uden Indskrænkning til hvem de ville, saa kan det let komme i Hænderne paa Speculanter, som sælge det bort til Nogle, der ikke ere Fæstere eller deres Familier. De, som ønske Selveiendom, de ønske det imidlertid ikke alene, fordi de ansee Selveiendom i og for sig for at være bedre end Fæsteforholdet, men de ønske det fornemmelig ogsaa for at forbedre Fæsternes Kaar. Det er til Fordeel for de nuværende Fæstere og deres Familier, at Bøndestanden med dens Benner især ønske Selveiendom — dette skulde nu ogsaa være vor Hensigt med dette Endringsforslag. At de nuværende Lehnbesiddere eller Fideicommissbesiddere skulde sælge enkelte Bøndergaard til Andre end Fæstere eller deres Familier, er vist ikke at befrygte, eller det vil idetmindste

sjældent være Tilfældet. Derimod kunde Conjunctionerne nok blive saaledes, at mange Besiddere af disse Godser kunde fristes til at overlade hele Bøndergodset, eller større eller mindre Stykker deraf til Speculanter, der igjen kunde sælge de enkelte Gaarde til de Høistbydende. Det Forslag, som vi have tilladt os at stille, vilde vel noget indskrænke den Ret, som Lovudkastet tilligter; men Udcastet giver heller ikke nogen ubetinget Ret til at sælge; det haver ikke Lehnforpligtelsen i det Hele; det er blot en indskrænket Frihed til at sælge blot Bøndergodset, ikke det andet Gods, og derfor meente vi, at den Indskrænkning, vi have foreslaaet, ikke er uførenelig med Lovens Bæsen, men godt vilde kunne bestaae med dennes øvrige Indhold.

With: Hensigten med denne, efter mit Begreb, meget gavnlige Lov antager jeg at være den, at sætte Lehnbesiddere og Fideicommissbesiddere i Henseende til Dispositionsretten over Bøndergodset paa lige Fod med alle andre Godsbesiddere i Landet; men, naar man vil gjøre den Indskrænkning, som den sidste ærede Taler har foreslaaet, saa fremkommer der slet ikke denne Lighed. For at en Handel skal kunne finde Sted, maa der være en Sælger og en Kjøber; men, naar der kun er een Kjøber, er det høist sandsynligt, at der ikke bliver Noget af Handelen, thi da mangler der Concurrence. Det er sagt, at dette Forslag er filllet, for at udelukkende Fæsterne kunde faae deres i Fæste havende Gaarde tilkjøbs. Ja, det er det Unseligste; det er ogsaa derfor, troer jeg, at Lovforslaget kom frem (Nei!). Det er Hovedhensigten, at Fæsterne erholde deres Gaarde tilkjøbs; det vil ogsaa i Reglen være Tilfældet (Nei!); jo det vil; og det er denne frivillige Overenskomst, som jeg saameget ønskede, at der skulde forsøges, førend vi kom frem med nogen almindelig Lov i denne Henseende. Jeg troer ikke, at der er nogen stor Fare at frygte for, at Fæsterne skulde ved denne Lovs Udgivelse blive berøvede Afgangen til at faae deres Fæstegaarde tilkjøbs. Det er høist sjældent, at Familien uddøer fra en sllig Gaard; det er yderst sjældent, og jeg erindrer ikke, at et saadant Tilfælde i den Jurisdiction, hvori jeg har været i nogle og tyve